Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. 659.

Wilno, dnia 6 maja 1932 r.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział.Str.

Kronika.

1. Protest rządu niemieckiego z powodu zasmarowania szyldu konsulatu w Kłajpedzie.- I. 1.
2. Prasa niemiecka o Prusach Wschodnich i Litwie.- " "
3. Protest rządu niemieckiego przeciwko agitacji niemieckiej.- " "
4. Rokowania z Łotwą w sprawie ograniczeń walutowych.- " "
5. Rokowania z Czechosłowacją.- " "
6. Dokbółatraktatu handlowego z Hiszpanją.- " "
7. Radjo kowieńskie o Wilnie.- " "
8.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ZYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

8. Dementi w sprawie zwolnienia Pleczkajtisa.- III. 2.
99. Dymisja dyrektora Teatru Państwowego.- " "
10. Dzień 1 maja na Litwie.- " "
11. Sprawa kościoła narodowego na Litwie.- " "
12. Strajk 200 robotników w Szawlach.- " "

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

13. Wywiad "Siegodnia" z gubernatorem Merkysem.- VII. 3.
14. Dokoła wyborów kłajpedzkich.- " "
15. Sprawa Kłajpedy a "Lietuvos Aidas".- " "

-----oooo0§0oooo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

P r o t e s t r z ą d u n i e m i e c k i e g o z p o w o d u z a s m a r o w a n i a s z y l d u k o n s u l a t u w K ł a j p e d z i e .Dn.2 maja poseł niemiecki p.Morath doręczył ministrowi Spraw Zagr. dr. Zauniusowi notę protestu w związku z zasmarowaniem szyldu i gmachu konsulatu niemieckiego w Kłajpedzie. Poseł Morath żąda w imieniu swego rządu, aby winni zasmarowania zostali wykryci i ukarani.

P r a s a n i e m i e c k a o P r u s a c h W s c h o d n i c h i L i t w i e .Jak podaje Elta z Królewca, w"Berl.Lokalanztg." ukazał się artykuł zasłużonego oficera dr.Hermana von Francois p.t."Obrona Wschodnich Prus dawniej i obecnie". M.in.autor pisze co nast."'"Wschodnie Prusy podczas wojny światowej światowej były niemieckiemi okopami przeciw Rosji. Już sama natura stworzyła tam naturalne przeszkody dla napastników w postaci rzek i jezior. "Traktat Wersalski" /cudzysłów autora/ obrócił Prusy w polityczną wyspę i po ten skarb obecnie Polacy i Litwini wyciągają swe zachłanne ręce. Korytarz gdański jest wciąż wzmacniany, a załogi wojskowe rosną w siłę, zaś w Kraju Kłajpedzkim Litwini zaczynają niszczyć niemieckość. To też mężowie stanu powinni coraz częściej brać mapę wschodnich Niemiec do rąk i słuchać co mówią Wschodnie Prusy. Na przestrzeni wieków Wschodnie Prusy były niemieckiemi forpocztami i podołały temu zadaniu, ponieważ zaś Prusy słyszą słowa i tylko słowa, nie widząc żadnych czynów, to też zaczynają one się wahać, co znalazło swój wyraz i w wynikach wyborów 13 marca. Minister Wojny Grönęr w swych artykułach usiłuje Prusy uspokoić, a jego słowa chociaż pięknie brzmią nie mogą nikogo uspokoić, zanim nasze siły zbrojne i siły zbrojne naszych sąsiadów nie będą równe".

P r o t e s t r z ą d u n i e m i e c k i e g o p r z e c i w k o a g i t a c j i n i e m i e c k i e j ."Echo" /Nr.121/: Przed wyborami kłajpedzkiemi radjostacje niemieckie nadały cały szereg odezw w sprawie wyborów. 1 maja radjostacja królewiecka zwróciła się z wezwaniem pod hasłem "nie zapominajcie Kłajpedy". Podobnież 2 maja wygłoszono prelekcję p.t."Jaka jest sytuacja w Kłajpedzie". 3 maja powtórzyło się to samo. W związku z tem rząd litewski wręczył 3 maja protest na ręce posła niemieckiego z powodu niedopuszczalnej interwencji, jaką stanowią wspomniane prelekcje, które wpływają na wynik kłajpedzkich wyborów.

R o k o w a n i a z Ł o t w ą w s p r a w i e o g r a n i c z e ń w a l u t o w y c h ."Echo" /Nr.121/: Urzędowe czynniki litewskie interwenjowały ostatnio w Łotwie w sprawie zmiany ograniczeń walutowych i kontyngensowych, jakie stały na przeszkodzie handlowi litewsko-łotewskiemu. W wyniku interwencji litewskiej w dniach najbliższych nastąpić mają rokowania dla uregulowania tych stosunków. Jak podają ze źródeł miarodajnych Litwa nie jest skłonna do jakichkolwiek ustępstw w tym względzie i będzie nalegać by stosowano klauzulę bałtycką.

R o k o w a n i a z C z e c h o s ł o w a c j ą ."Echo" /Nr.121/:Fakt stałego bilansu biernego w stosunkach handlowych z Czechosłowacją wywołał niezadowolenie w miarodajnych czynnikach litewskich. Wysunięto kwestję konieczności uregulowania tej anomalji. Nastroje litewskie wywołały oddźwięk w Czechosłowacji, która jest skłonna do ustępstw względem Litwy. W początkach czerwca w Pradze mają się odbyć rokowania w sprawie uregulowania kwestji handlu z Czechosłowacją.

D o k o ł a t r a k t a t u h a n d l o w e g o z H i s z p a n j ą ."Echo" /Nr.121/: Jak podają miarodajne źródła,zawarcie hiszpańsko-litewskiego traktatu handlowego nie jest aktualne ze względu na nieustabilizowaną sytuację polityczną w Hiszpanji. Rokowania w sprawie traktatu zostały przerwane i odłożone na czas nieokreślony.

R a d j o k o w i e ń s k i e o W i l n i e ./Dn.3.V.32."Uciemiężone Wilno. Prel.p.Uždawinys. Streszczenie/. Obok nędzy materjalnej Litwinom grozi niebezpieczeństwo duchowe. W Wileńszczyźnie prowadzona jest ożywiona propaganda antylitewska, zmierzajaca do zupełnego wynarodowienia Litwinów. Wilno przepełnione jest żebrakami, a Polacy dlatego dążą do otwarcia granicy litewskiej, by ludność wileńska mogła zno-

wu jak za czasów niemieckich i bolszewickich nosić z Kowna żywność workami.

/Dn.3.V.1932 r.Komunikat Zw.Wyzw.Wilna w jęz.polskim. Prel.p. Rondomański/. Konstytucja 3-go Maja, która "na wsze czasy" połączyła Litwę i Polskę w jedną nierozerwalną całość jest przez Polską uroczyście obchodzona.Poczynając od unji lubelskiej rozpoczął się proces wietrzenia ducha niepodległej Polski, a Konstytucja 3-go Maja dała tylko pozory niepodległości trupowi polskiemu. Rzucona niegdyś przez Radziwiłła pogróżka, iż Polacy będą wylatywali z Litwy przez okna i drzwi, nie sprawdziła się. Przeciwnie Polacy usadowili się w Litwie na dobre. Los tak chciał, by dwa narody spoczęły w jednej trumnie. Konstytucja 3-go Maja nie jest czemś, nad czem wartoby się entuzjazmować, gdyż jest to przepisany z francuskiego i po "mospańsku" ułożony testament, albo efektowny gest przedśmiertny. Tak, Polacy umieją pięknie umierać, o tem wiedzą wszyscy w Europie, tylko żyć nie umieją. W dalszym ciągu p.Rondomański cytuje ustępy z broszury prof.Świechowskiego p.t."Żywioł polski w Litwie": Np.p.Świechowski mówi o głupich latach niewoli i jarzma, jakie wspólnie zniósł naród Polski i litewski, zaś p.Rondomański pyta:"czy jarzma pańszczyzny?" Twierdzenie p.Świechowskiego, że pod wpływem kojarzenia się dwóch różnych pierwiastków polskiego i litewskiego powstał nowy typ Polaka - p.Rondomański zaopatruje w docinek "tak Polaka-szalbierza, jakich mało"... Wreszcie, oświadczył p.Rondomański, używając słów, jakich używałby każdy pasożyt, p.Świechowski powiedział:"nie chcemy tu panować, nie dążymy do podboju, lecz domagamy się równości. Słyszycie panowie. Pozwoliliśmy mu mieszkać na Litwie kątem, a on teraz wspaniałomyślnie zapomnia, że nie dąży do podboju i stawia warunki..Ciekawem jest również, że broszura p.Świechowskiego pisana była w 1817-tym r., a więc wówczas, gdy nie było jeszcze kwestji wileńskiej i mokrej kąpieli gen.Mokrzyckiego pod mostem koło Giedrojć. W ciągu jednak dwóch lat apetyt p.Świechowskiego wzrósł aż do P.O.W.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

D e m e n t i w s p r a w i e z w o l n i e n i a P l e c z k a j t i s a ."Dzień Kowieński" /Nr.99/: Jak podają źródła urzędowe pogłoski o zwolnieniu Pleczkajtisa z więzienia nie odpowiadają rzeczywistości.

D y m i s j a d y r e k t o r a T e a t r u P a ń s t w o w e g o. Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.99/, dyrektor Teatru Państwowego p.Oleka-Żyliński złożył ministrowi Oświaty podanie o dymisję w związku z uchwałą ministra o wydaleniu 30 artystów Opery i Dramatu. Wzmiankowani artyści wydalani są ze względów oszczędnościowych.

D z i e ń 1 m a j a n a L i t w i e ."Dzień Kowieński" /Nr.98/:Policja kryminalna donosi, że za usiłowanie obchodu 1 maja aresztowano w całym kraju 12 agitatorów. W różnych miejscowościach zostało wywieszonych 20 czerwonych sztandarów. Literatury komunistycznej nie rozpowszechniano, ponieważ wszystkie nielegalne drukarnie komunistyczne, jakie istniały w Litwie są zlikwidowane. Naogół 1 maja minął w Litwie spokojnie.

Pierwszy maja minął w Kownie spokojnie. Policja aresztowała kilku komunistów, którzy szykowali demonstrację. Za zezwoleniem władz odbył się wiec socjaldemokratów, który się zakończył odśpiewaniem międzynarodówki.

S p r a w a k o ś c i o ł a n a r o d o w e g o n a L i t w i e. "Lietuvos Žinios" /Nr.97/:29 kwietnia na zebraniu zorganizowanem przez T-swo Odrodzenia Litwy inż.Stanajtis wygłosił odczyt n.t.kościoła narodowego Litwinów amerykańskich. O akcji, rozwijanej w Litwie przez kościół rzymski niż.Stanajtis wyraził się nieprzychylnie, zaznaczając, że jest ona szkodliwa dla litewskiej pracy kulturalno-narodowej. Prelegent propaguje idee kościoła narodowego.

S t r a j k 2 0 0 r o b o t n i k ó w w S z a w l a c h ."Liet. Žinios" /Nr.96/: Poczawszy od 25 kwietnia w Szawlach zastrajkowało 200 robotników zajętych przy budowie rzeźni.Tłem strajku jest żądanie podwyżki.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

W y w i a d "S i e g o d n i a" z g u b e r n a t o r e m M e r k y s e m ."Siegodnia" /Nr.124/: W dn. 4 maja gubernator kłajpedzki Merkys udzielił następującego wywiadu w sprawie wyborów kłajpedzkich: Grupa osób, stojących blisko generalnego konsula niemieckiego w Kłajpedzie prowadzi walkę z nieistniejącym wrogiem. Nikt bowiem Kłajpedzie autonomji nie odbiera. Odpowiedzialność za wytworzenie naprężenia spada w znacznym stopniu na 120 nauczycieli niemieckich, 22 pastorów i 17 sędziów i urzędników, będących poddanymi niemieckimi i działających wbrew normalnemu biegowi życia państwowo-społecznego. Tem niemniej uświadomienie miejscowej ludności silnie wzrosło.

Jeden z głównych zarzutów, stawianych przez Niemców kłajpedzkich obecnemu Dyrektorjatowi Simaitisa polega na tem, że Dyrektorjat udostępnił otrzymanie obywatelstwa kłajpedzkiego kilku tysiącom Litwinów, którzy dotychczas obywatelstwa nie mieli. Zarzut to nieuzasadniony. Ogromna większość z tych nowych wyborców zamieszkuje w Kłajpedzie już po kilka lat. Co się tyczy formalnej strony posunięcia Dyrektorjatu, nietylko nie naruszył on ustawy, lecz przeciwnie przywrócił działanie ustawy, naruszonej przez poprzedni Dyrektorjat.

O ile większość mandatów w nowym Sejmiku osiągną ludzie nastrojeni przeciwko Litwie, to znowu nastąpią komplikacje. Gdyby grupy niemieckie wyraziły odpowiednie życzenie, możnaby znaleźć drogę porozumienia i położyć kres tej istotnie anormalnej sytuacji, jaka wytworzyła się sztucznie nie z winy litewskiej. Republika Litewska przejawia dobrą wolę i chęć współpracy. O ile szowinistyczni politycy zrozumieją, że z ich strony również winna się przejawić pewna gotowość do kompromisu, nie ulega wątpliwości, że przywrócona zostanie pokojowa współpraca nad rozwojem obszaru Kłajpedy. Oświadczyć należy kategorycznie, że nie jest ~~xdx~~ zadaniem gubernatora rozpłomieniać namiętności i siać wzajemną nienawiść. Rzecz zrozumiała, że przedewszystkiem winien być przestrzegany kłajpedzki statut, który daje pewne określone prawa, lecz nakłada też pewne obowiązki. M.in. w myśl tego statutu gubernator ma bezsprzeczne prawo mianować i zwalniać prezydenta Dyrektorjatu.

Klucz do najbliższego rozwoju kłajpedzkiego życia politycznego spoczywa w rękach wyborców. Trzeba się spodziewać, że zdrowy instynkt ludności kłajpedzkiej wyłoni zdolny do pracy Sejmik, który pchnie życie kłajpedzkie na nowe tory.

D o k o ł a w y b o r ó w k ł a j p e d z k i c h ."Siegodnia" Nr.126: 4 maja rano rozpoczęły się na obszarze Kłajpedy wybory do Sejmiku. Obszar Kłajpedy podzielony został na 205 okręgów wyborczych. Wybory przeszły naogół spokojnie. Głosowało 97% wyborców, co stanowi cyfrę rekordową.

Obliczono już głosy w 149 okręgach. Padło w nich ogółem 46 tys.głosów, przyczem na listy litewskie 9, zaś na niemieckie 32-33 tys. W ten sposób Niemcy zachowują 18 mandatów, które mieli poprzednio, podobnież jak Litwini zachowują swoich poprzednich 5 mandatów. Możliwą jest rzeczą, że obie strony zyskają po 1 - 2 mandaty. W ten sposób stosunek sił w nowym Sejmiku kłajpedzkim naogół się nie zmieni. W samej Kłajpedzie Niemcy, którzy zyskali przy ubiegłych wyborach ok.8 tys. głosów, obecnie zdobyli ok.11 tys.głosów. Litwini przy poprzednich wyborach zyskali 5 tys.głosów, obecnie zaś 3 tys. Podwoiła się liczba głosów złożonych na listę komunistyczną.

W ciągu całego dnia panowało niesłychane ożywienie. Zainteresowanie wyborami jest ogromne.

S p r a w a K ł a j p e d y a "L i e t u v o s A i d a s".Jak podaje "Siegodnia" /Nr.125/, "Lietuvos Aidas" we wstępnym artykule przytacza wszystkie sposoby agitacji, do jakich uciekały się Niemcy w sprawie Kłajpedy, skargi, noty, pogróżki i t.d., poczem zadaje sobie pytanie, do czego Niemcy właściwie zmierzają. Czyżby Niemcy pragnęły postawić Litwę na kolana i zmusić ją do prowadzenia w Kłajpedzie takiej polityki jaka im się podoba. Niemcy kierują się własnemi sentymentami, stawiając na kartę kwestję dobrych stosunków z Litwą.

B7